

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

RYSIĄ, RYSIĄ, mości panowie!

O J C Z Y S T Y – D O D A J
D O U L U B I O N Y C H

Niemalże całą Sienkiewiczowską „Trylogię” przemierzają RYSIĄ zbrojni i nieuzbrojeni konni. Czasem galopem, czasem w skok, czasem z wolna, stępa, wlokąc się noga za nogą, ale bardzo często właśnie RYSIĄ. Jeśli sądziliście, że jechać RYSIĄ znaczy „chyłkiem, boczkciem”, to się myliliście. RYSIĄ oznacza ‘kłusem, truchtem’, a sama forma RYSIĄ nie ma nic a nic wspólnego z RYSIEM. Forma RYSIĄ – utrwalona właśnie w takiej postaci, tj. N. lp., i funkcjonująca jako przysłówek – jest dialektalnym, regionalnym uproszczeniem starszej postaci: RYŚCIA, która była formą N. lp. rzeczownika żeńskiego RYŚĆ, oznaczającego ‘kłus, trucht’. Mówiło się więc: koń szedł ryścią; ruszyli ryścią, a potem cwałem; kłusali (=kłusowali) sporą ryścią. Sama RYŚĆ była natomiast wersją jeszcze wcześniejszej RZEŚCI – rzeczownik RZEŚCIA ‘trucht, kłus’ notuje jeszcze XIX-wieczny słownik Lindego. W słowie RZEŚCIA łatwo już dopatrzeć się źródłosłowu: RZEŚCIA wiąże się etymologicznie z przymiotnikiem RZEŚKI (wszak trucht to taki „rzeński krok”).